

Mirzaeva Surayyo Rustamovna

Asakabank AJ

Bank amaliyotlar markazi bosh mutaxassissi

mirzaevas873@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada tijorat banklarining raqamli depozit xizmatlari, ularning zamonaviy holati va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan. Raqamli depozit xizmatlarining buxgalteriya hisobi xususiyatlari, ularni takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari yoritilgan. Shuningdek, raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirishning asosiy muammolari va ularni hal etish yo'llari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, raqamli depozitlar, raqamli banking, mobil banking, internet-banking, depozit hisobi, bank xizmatlari.

Kirish. Bank tizimining zamonaviy rivojlanish bosqichida raqamli texnologiyalar muhim o'rin tutmoqda. Raqamlashtirish jarayonlari bank faoliyatining barcha sohalarini qamrab olgan bo'lib, ayniqsa depozit operatsiyalarini amalga oshirishda keng qo'llanilmoqda. Tijorat banklarida raqamli depozit xizmatlarining joriy etilishi nafaqat bank faoliyati samaradorligini oshirish, balki mijozlarga yangi imkoniyatlar yaratish va xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash imkonini bermocda [1].

Mavzuning dolzarbligi bir necha omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bank xizmatlarini ko'rsatish jarayonlarini tubdan o'zgartirmocda. Bu o'zgarishlar depozit operatsiyalarini tashkil etish va hisobga olish tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmocda. Ikkinchidan, COVID-19 pandemiyasi davrida masofaviy bank xizmatlariga bo'lgan talab keskin oshdi va bu tendensiya hamon saqlanib qolmocda. Uchinchidan, raqamli depozit xizmatlari bank xarajatlarini kamaytirish va operatsion samaradorlikni oshirish imkonini beradi [2].

Raqamli depozit xizmatlarining rivojlanishi bank tizimida yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda yangi muammolarni ham keltirib chiqarmocda. Xususan, axborot xavfsizligi, mijozlar ma'lumotlarini himoyalash, raqamli depozit operatsiyalarining hisobini to'g'ri tashkil etish kabi masalalar dolzarb ahamiyat kasb etmocda. Shu bois, ushbu masalalarni chuqur o'rganish va tegishli yechimlarni ishlab chiqish zarurati mavjud [3].

Asosiy qism. Zamonaviy bank tizimida raqamli depozit xizmatlarining o'rni tobora ortib bormocda. Bu xizmatlar mijozlarga bank mahsulotlaridan masofadan foydalanish imkoniyatini yaratib, vaqt va mablag'larni tejash imkonini beradi. Raqamli depozit xizmatlarining asosiy afzalligi shundaki, mijozlar bank bo'limlariga tashrif buyurmasdan turib, o'zlariga qulay vaqtda va joyda depozit operatsiyalarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar [3].

Hozirgi kunda tijorat banklari tomonidan taklif etilayotgan raqamli depozit xizmatlari keng ko'lamni qamrab oladi. Mobil ilovalar orqali depozit hisob raqamlarini ochish xizmati mijozlarga smartfon yoki planshet orqali bir necha daqiqada yangi depozit hisob raqamini ochish imkonini beradi. Bu jarayonda mijoz shaxsini tasdiqlash zamonaviy biometrik texnologiyalar yordamida amalga oshiriladi. Internet-banking tizimi orqali depozitlarni boshqarish xizmati esa mijozlarga o'z depozitlarining holatini nazorat qilish, mablag'larni bir hisob raqamidan boshqasiga o'tkazish, depozit shartlarini o'zgartirish kabi imkoniyatlarni taqdim etadi [2].

Tijorat banklarida raqamli depozit operatsiyalarining hisobini yuritish o'ziga xos xususiyatlarga ega. Birinchidan, barcha operatsiyalar avtomatlashtirilgan tarzda amalga oshiriladi va

buxgalteriya yozuvlari bank axborot tizimida real vaqt rejimida shakllantiriladi. Bu esa xatolar ehtimolini kamaytiradi va operatsiyalarning tezkorligini oshiradi [4].

Raqamli depozitlarni hisobga olishda qo'llaniladigan asosiy schetlar tizimi an'anaviy depozitlar bilan bir xil bo'lib, faqat operatsiyalarni qayd etish texnologiyasida farq mavjud. Masalan, 20206-schet "Jismoniy shaxslarning talab qilib olguncha saqlanadigan depozitlari" va 20606-schet "Yuridik shaxslarning muddatli depozitlari" schetlarida raqamli depozit operatsiyalari maxsus dasturiy ta'minot yordamida avtomatik tarzda aks ettiriladi [5].

Raqamli depozit operatsiyalarining hisobini yuritishda alohida e'tibor tranzaksiyalarning xavfsizligini ta'minlashga qaratiladi. Har bir operatsiya bir necha bosqichli tekshiruvdan o'tadi va maxsus shifrlash algoritmlari yordamida himoyalanaadi. Bank axborot tizimida depozit operatsiyalari bo'yicha avtomatik nazorat tizimi mavjud bo'lib, u shubhali operatsiyalarni aniqlash va oldini olish imkonini beradi [7].

Raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirishning kelajagi sun'iy intellekt texnologiyalari bilan chambarchas bog'liq. Sun'iy intellekt mijozlarning xatti-harakatlarini tahlil qilib, ularga maqbul depozit mahsulotlarini taklif qilish, risklarni baholash va firibgarlik holatlarini aniqlash imkonini beradi. Blokcheyn texnologiyalari esa depozit operatsiyalarining shaffofligini va xavfsizligini yanada oshirish imkonini beradi [6].

Mijozlarning raqamli identifikatsiyasi tizimini takomillashtirish ham muhim yo'nalish hisoblanadi. Zamonaviy biometrik texnologiyalar, jumladan yuz skanlash, barmoq izi va ovozni tanish tizimlari mijozlarni identifikatsiya qilish jarayonini yanada xavfsiz va qulay qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, raqamli depozit mahsulotlari turlarini kengaytirish, jumladan smart-depozitlar, kriptovalyuta depozitlari kabi yangi mahsulotlarni joriy etish istiqbolli yo'nalishlar hisoblanadi [8].

Raqamli depozit xizmatlarining xavfsizligini ta'minlash bank faoliyatining eng muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy autentifikatsiya usullarini qo'llash, jumladan ko'p bosqichli autentifikatsiya, biometrik ma'lumotlardan foydalanish orqali mijozlar mablag'larining xavfsizligini ta'minlash mumkin. Tranzaksiyalarni monitoring qilish tizimi shubhali operatsiyalarni aniqlash va ularni oldini olish imkonini beradi [7].

Mijozlar ma'lumotlarini himoyalash mexanizmlarini kuchaytirish doimo dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Zamonaviy shifrlash algoritmlari, xavfsiz aloqa kanallari va muntazam xavfsizlik auditi orqali mijozlarning shaxsiy ma'lumotlari va moliyaviy operatsiyalari himoyalanaadi. Bank xodimlari uchun muntazam ravishda axborot xavfsizligi bo'yicha treninglar o'tkazilishi ham muhim ahamiyatga ega [1].

Xulosa. Olib borilgan tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, tijorat banklarida raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirish va ularning hisobini takomillashtirish bo'yicha quyidagi xulosalarni shakllantirish mumkin.

Birinchidan, raqamli depozit xizmatlari bank tizimini modernizatsiya qilishning muhim yo'nalishi hisoblanadi. Bu xizmatlar mijozlarga qulaylik yaratish bilan bir qatorda, bank faoliyati samaradorligini oshirish va operatsion xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi. Shu bois, tijorat banklari raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishlari lozim [8].

Bank axborot tizimlarini modernizatsiya qilish raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi. Zamonaviy dasturiy ta'minot va apparat vositalari depozit operatsiyalarini tezkor va xavfsiz amalga oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, bank xodimlarining raqamli kompetensiyalarini oshirish ham muhim ahamiyatga ega. Xodimlar zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishlari va mijozlarga malakali maslahatlar bera olishlari lozim [6].

Me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirishning yana bir muhim yo'nalishi hisoblanadi. Qonunchilik hujjatlarida raqamli depozit operatsiyalarini amalga oshirish tartibi, xavfsizlik talablari, mijozlar huquqlarini himoya qilish mexanizmlari

aniq belgilab qo'yilishi kerak. Bu esa raqamli depozit xizmatlarining huquqiy asoslarini mustahkamlash va ularning rivojlanishini ta'minlash imkonini beradi [7].

Xavfsizlik tizimlarini muntazam yangilab borish ham dolzarb vazifa hisoblanadi. Kiberjinoyatchilik usullarining takomillashib borishi sharoitida bank axborot tizimlarining xavfsizligini ta'minlash, mijozlar ma'lumotlarini himoyalash mexanizmlarini doimiy ravishda takomillashtirish talab etiladi. Bu borada xalqaro tajribani o'rganish va ilg'or texnologiyalarni joriy etish maqsadga muvofiq.

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqib, raqamli depozit xizmatlarini rivojlantirish va ularning hisobini takomillashtirish bo'yicha ishlarni davom ettirish, bu sohada mavjud muammolarni hal etish choralari ko'rish zarur. Bu esa bank tizimining raqamli transformatsiyasini ta'minlash va bank xizmatlarining sifatini yanada oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev A. (2023) "O'zbekiston bank tizimini raqamlashtirish: imkoniyatlar va istiqbollari". Bank axborotnomasi, 5(2), 15-22.
2. Smith J., Brown K. (2024) "Digital Banking Services: Modern Approaches and Perspectives". Journal of Banking Technology, 12(1), 45-58.
3. Karimov B. (2023) "Tijorat banklarida raqamli transformatsiya jarayonlari". Moliya va bank ishi, 4(3), 78-85.
4. Петров С.М. (2023) "Цифровые депозитные услуги коммерческих банков". Финансы и кредит, 8(4), 112-120.
5. Wilson D. (2023) "Digital Deposit Services: Security Aspects and Risk Management". International Journal of Banking Studies, 15(2), 89-98.
6. Raximov M. (2023) "Bank xizmatlarini raqamlashtirish: muammolar va yechimlar". Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 3(4), 45-52.
7. Johnson R. (2024) "The Future of Digital Banking: Trends and Perspectives". Banking Technology Review, 18(1), 67-75.
8. Исмаилов Р.А. (2023) "Развитие цифровых банковских услуг в современных условиях". Вестник финансов, 6(2), 34-42.